

**YOZGAT REHBERLİK
VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ**

6. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN ZORBALIĞINA MARUZ KALMA DURUMUNUN ÖLÇÜLMESİ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

**2023-2024
ARAŞTIRMA
RAPORU**

NİSAN 2024

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Yozgat Rehberlik ve Araştırma Merkezi

YOZGAT REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

**6. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN ZORBALIĞINA MARUZ KALMA
DURUMUNUN ÖLÇÜLMESİ**

2023-2024 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
ARAŞTIRMA RAPORU

YOZGAT
NİSAN 2024

TAKDİM

Akran zorbalığı; kendini savunmada zorlanan bir çocuk veya ergenin, tekrarlayan biçimde bir veya daha fazla öğrenci tarafından kasıtlı olarak yapılan rahatsız edici davranışlara maruz kalmasıdır. Zorbalık; kurbanı itme, kurban ile sözel veya yazılı iletişim şeklinde, direkt etkileşim yolu ile olabileceği gibi, yanlış, zarar verici dedikodu yaymak gibi dolaylı yollarla da olabilir. Çocuklar akran zorbalığında temel olarak zorba, kurban ve zorba/kurban olmak üzere üç şekilde rol alırlar. Okul çağı çocuklarının yaklaşık %50'si yaşamlarının bir döneminde zorbalığa maruz kalmakta ve akran zorbalığının sıklığı giderek artmaktadır. Akran zorbalığına dahil olan her bireyde, bulunduğu role göre farklı psikiyatrik ve fiziksel semptomlar ortaya çıkabilmektedir.

Zorba davranış gösteren öğrencinin, şiddeti sorun çözme yöntemi olarak kullanması ve karşı tarafın zarar verici davranışı hak ettiğini düşünmesi zorba davranışları uygulama nedenleridir. Bu davranışların temelinde zorba davranış gösteren öğrencinin empati kurmada zorluk çekmesi, başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarsız olması ve yaptıklarına karşı sorumluluk hissetmemesi temel nedenler arasındadır. Zorbalık davranışı gösteren çocuk, yaptıklarından pişman değildir ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenmez.

Zorbaca davranışların, bu davranışlara maruz kalan çocuk üzerinde fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan olumsuz etkileri vardır. Zorbalığa maruz kalmak, çocuğun/gencin okula gitmek istememesine, akademik başarısının düşmesine, kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelerinin oluşmasına sebep olabilir. Kendisini çaresiz ve yetersiz hissedebilir. Akran zorbalığının uç boyutlardaki etkileri arasında madde kullanımına yatkınlık ve intihar düşünceleri de görülebilmektedir. Bu sebeple zorbaca davranışları görmezden gelmemek ve müdahalede bulunmak büyük önem taşır.

Bu ihtiyaçtan hareketle okullarımızda bir araştırma yürütülmüş olup hazırlanan bu araştırma raporu hem kurumumuz tarafından yapılacak çalışmalara hem de okullarımızda bulunan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımız tarafından yapılacak çalışmalara rehberlik edecek ve ışık tutacaktır.

Hazırlanan bu araştırma raporunun rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarımızca yapılacak çalışmalara katkı sağlamasını umuyor, raporu hazırlayan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümümüze, araştırmaya katılan öğrencilerimize teşekkür ediyorum.

Osman GÜMÜŞ
Yozgat RAM Kurum Müdürü

TEŞEKKÜR

“Akran Zorbalığı Ölçeğinin” öğrencilere ulaştırılması ve uygulanması sürecinde yardım ve desteklerini esirgemeyen okul idarecilerimize ve öğretmenlerimize teşekkür ederiz.

Yozgat RAM-RPDH Bölümü
Nisan, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

TAKDİM.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
EKLER LİSTESİ.....	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	1
1.3. Araştırmanın Amacı.....	1
1.4. Araştırmanın Önemi.....	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem.....	3
2.2. Veri Toplama Araçları.....	3
2.3. Veri Toplama Süreci.....	3
2.4. Verilerin Analizi.....	3

BÖLÜM III BULGULAR

3.1. Akran Zorbalığı Ölçeğinde Yer Alan Maddelere İlişkin Veriler.....	4
--	---

BÖLÜM IV SONUÇ ve YORUM

4.1. Sonuç ve Yorum	23
---------------------------	----

BÖLÜM V ÖNERİLER

5.1. Öneriler.....	27
--------------------	----

KAYNAKLAR.....	29
-----------------------	-----------

EKLER.....	30
-------------------	-----------

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Akran Zorbalığı Ölçeği.....	30
-----------------------------------	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, önemi, amacı ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Akran zorbalığı, okul yaşantısı içinde bir öğrencinin/öğrencilerin bir başka öğrenciyi/öğrencileri, tekrarlayan aralıklarla olumsuz etkilere maruz bırakması olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, hem zorbalığa uğrayan hem de zorbalık uygulayan çocuklar için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Akran zorbalığında taraflar arasında “eşit olmayan güç ilişkisinin olması”, bu durumun “süreklilik” özelliği taşıması ve “kasıtlı” olarak yapılması söz konusudur.

Akran zorbalığının türleri:

- *Fiziksel zorbalık:* İtmek, dürtmek, tükürmek, vurmak, ısırarak, kulak çekmek, tekme atmak ya da çelme takmak, kesici veya delici aletlerle saldırmak, ateşli silahlarla korkutmak, arkadaşının oturacağı yere sivri bir cisim koymak gibi rahatsızlık edici hareketler, fiziksel zorbalığa örnek gösterilebilir.
- *Sözel zorbalık:* Boy, kilo, diş yapısı, ten rengi gibi bedensel özelliklerle; gözlük, diş teli ve kıyafet gibi dış görünüşü etkileyen zorunluluklarla ve tercihlerle alay etmek sözel zorbalığa örnek olabilir. Ayrıca pelteklikle, kekemelikle, aksanla ya da şiveyle dalga geçmek, küçük düşürücü lakaplar takmak, kaba ve çirkin sözlerle hitap etmek, sözlü olarak tehditte bulunmak da sözel zorbalık olarak nitelendirilir.
- *Sosyal zorbalık:* Zorbalığa maruz bırakılan öğrenciyi oyunlara almamak, görmezden gelmek, grup dışında bırakmak, diğer öğrencileri zorbalığa uğrayan öğrenciye karşı kıskırtmak, hakkında dedikodu yapmak ve söylenti çıkarmak, haksız şikayetlerde bulunmak, çeşitli yerlere çirkin yazılar yazmak gibi öğrencinin sosyal hayatını zorlaştıran yaklaşımlar sosyal zorbalık olarak adlandırılır.
- *Siber zorbalık:* Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla bireylerin, birbirlerine olumsuz yazılı ve görsel iletileri kasıtlı ve düzenli bir şekilde göndermeleri olarak nitelendirilir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Altıncı Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığına Maruz Kalma Düzeyi Nedir?” şeklinde ifade edilebilir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Yozgat Rehberlik ve Araştırma Merkezinin sorumluluk bölgesinde bulunan Aydıncık, Çekerek ve Merkez ilçede rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmayan 20 ortaokulda 6.Sınıf

düzeyindeki öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma düzeylerini ölçmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yapılan bu araştırmanın amacı, okullarda yer alan disiplin problemlerinin başında gelen akran zorbalığının incelemesini yaparak durum çalışması olarak analiz etmek ve elde edilen bulgular doğrultusunda sürece yönelik çözüm önerileri geliştirmektir.

Pek çok çocuk uzun süren akran zorbalığına maruz kalır ve bu süreçten olumsuz etkilenir. Uğranılan zorbalık çocuğun ruhsal durumunu, uyumunu, günlük yaşam, sosyal işlevsellik ve akademik becerilerini olumsuz etkiler, bozar. Sıklıkla travma belirtileri gösterirler. Özellikle üç alanda etkilenme yaşarlar; yalnızlık, kaygı ve depresyon. Okul zorbalığına maruz kalan öğrenciler, kendilerini güçsüz ve yalnız hissederler, izole edilirler ve sosyal ilişkilerinde bozulma ve azalma görülür. İçer kapanırlar. Okula gitmek istemezler, devamsızlık yaparlar. Okul kurallarına uymazlar. Okula devam etseler bile oluşan ruhsal sorunlar nedeniyle akademik başarıları olumsuz etkilenir. Dolayısıyla hem korku, kaygı, üzüntü, ümitsizlik yaşar; hem de eğitim-öğretim yaşamları sekteye uğrar. Sıklıkla yaşadıkları çaresizlik ve güvensizlik nedeniyle uğradıkları zorbalığı uzun süre kimseye söylemez, yardım almayı geciktirirler. Bu sebeple bu araştırma, akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin erken tespiti için de önem arz etmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Yozgat Rehberlik ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi sorumluluk bölgesinde bulunan Merkez, Aydıncık ve Çekerek İlçelerinde rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmayan 6.sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Yozgat Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet bölgesinde bulunan Merkez, Aydıncık ve Çekerek ilçelerinde rehber öğretmeni olmayan 20 ortaokulda 6.Sınıf düzeyindeki 180 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma evreninin tamamı üzerinde yapıldığından ayrıca örneklem alımına gidilmemiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, Kutlu, F ve Aydın, G (2010) tarafından geliştirilen “Akran Zorbalığı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek toplam 19 sorudan oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci

“Akran Zorbalığı Ölçeği” fotokopi yoluyla çoğaltılmış 6. Sınıftaki 180 öğrenciye okullarına gidilerek yüz yüze uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

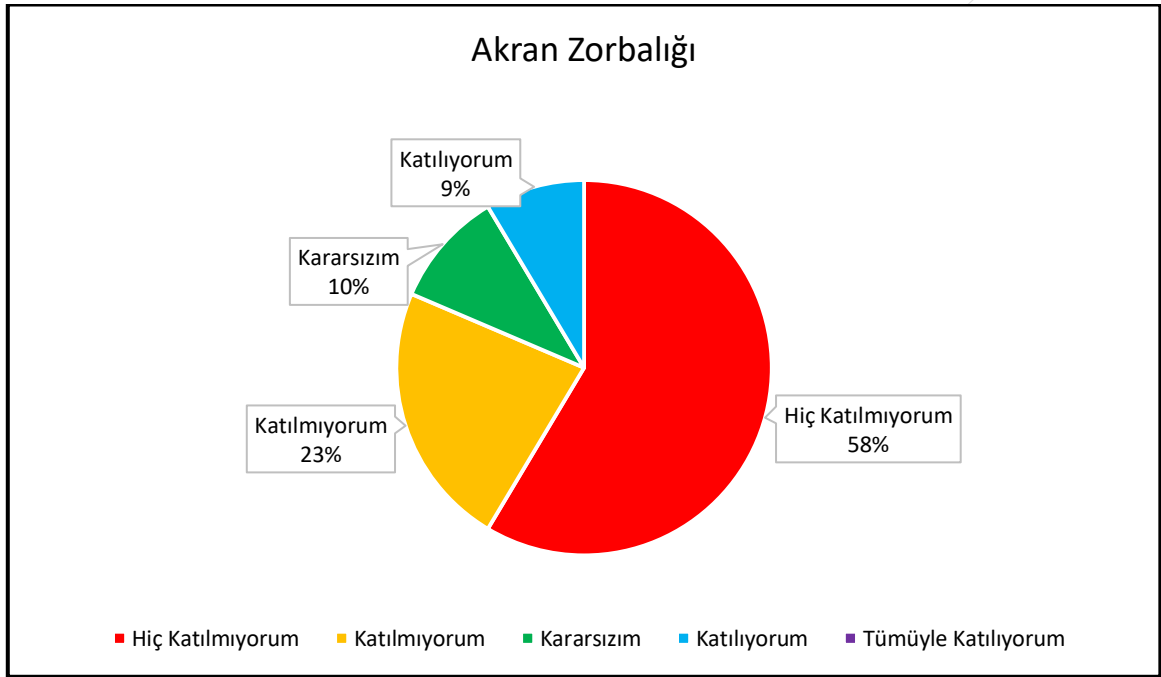
Araştırmaya katılan toplam 180 öğrencinin ölçek maddelerine verdikleri cevapların yüzdelerle dağılımları çıkarılarak araştırmanın bulgu, sonuç, yorum ve öneri kısımları bu analiz sonuçlarına göre yapılmıştır.

BÖLÜM III BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada kullanılan “Akran Zorbalığı Ölçeğinde” yer alan maddelere ilişkin verilere yer verilmiştir.

Şekil 3.1

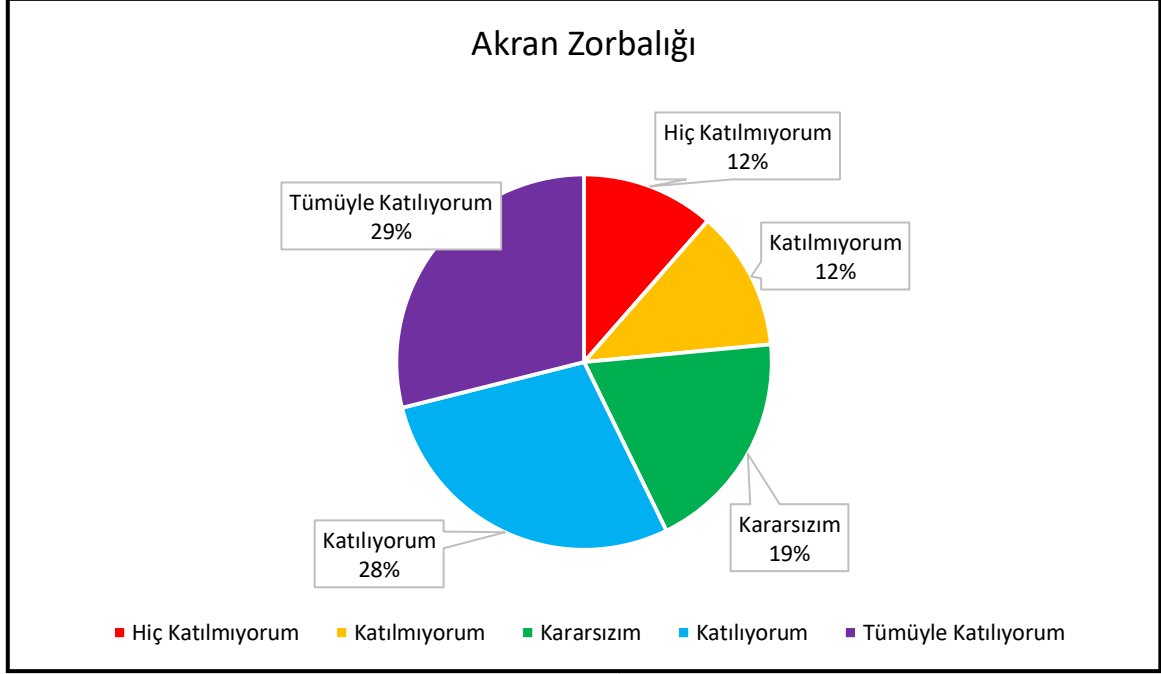
“Diğer çocuklar bana yumruk atar/vurur.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar bana yumruk atar/vurur.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %58, katılmıyorum diyenlerin oranı %23, kararsızım diyenlerin oranı %10, katılıyorum diyenlerin oranı %9’dur.

Şekil 3.2

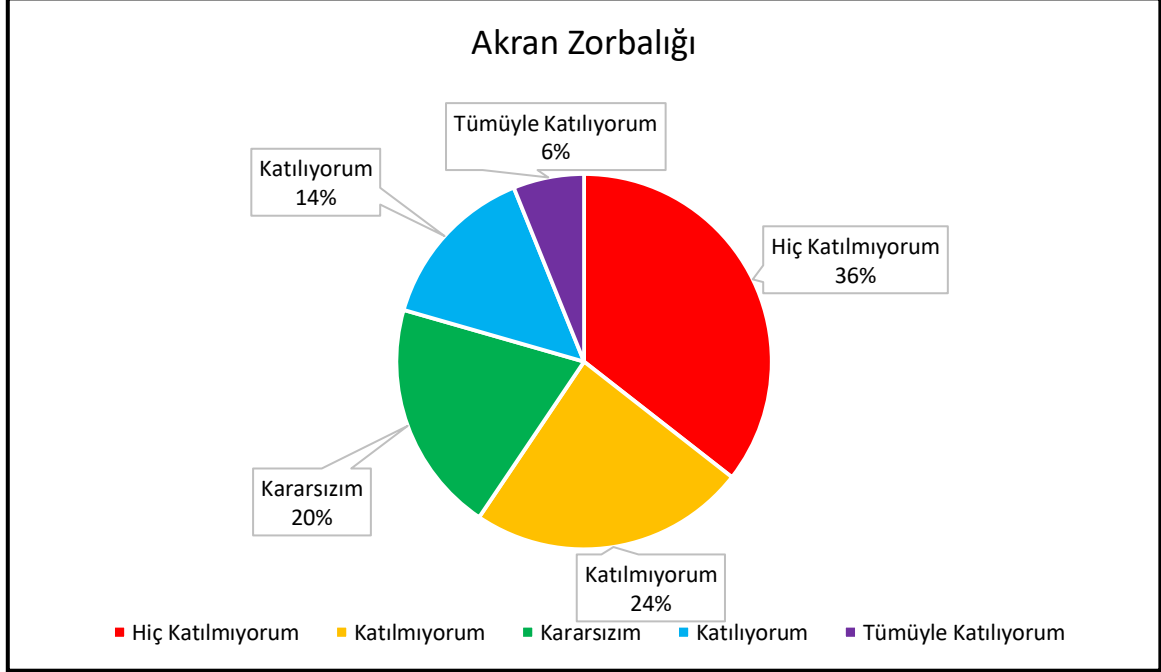
“Şarkı söylemeyi severim.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Şarkı söylemeyi severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %12, katılmıyorum diyenlerin oranı %12, kararsızım diyenlerin oranı %19, katılıyorum diyenlerin oranı %28, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %29’dur.

Şekil 3.3

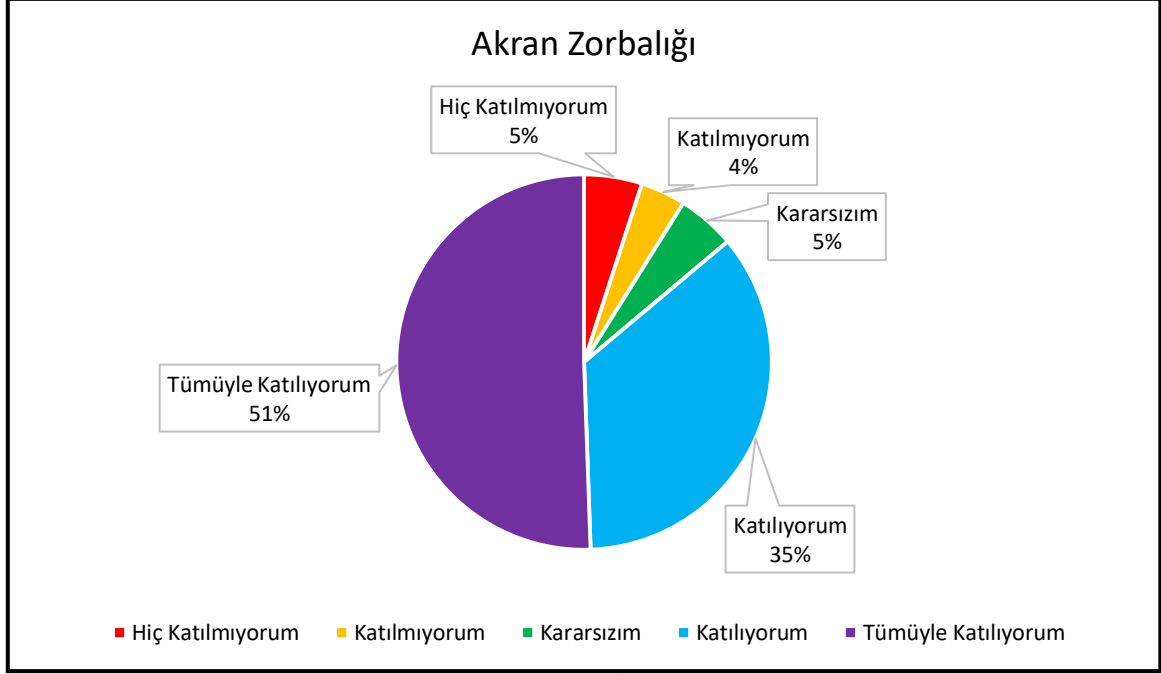
“Diğer çocuklar bana kızar/öfkelenir.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar bana kızar/öfkelenir.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %36, katılmıyorum diyenlerin oranı %24, kararsızım diyenlerin oranı %20, katılıyorum diyenlerin oranı %14, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %6’dır.

Şekil 3.4

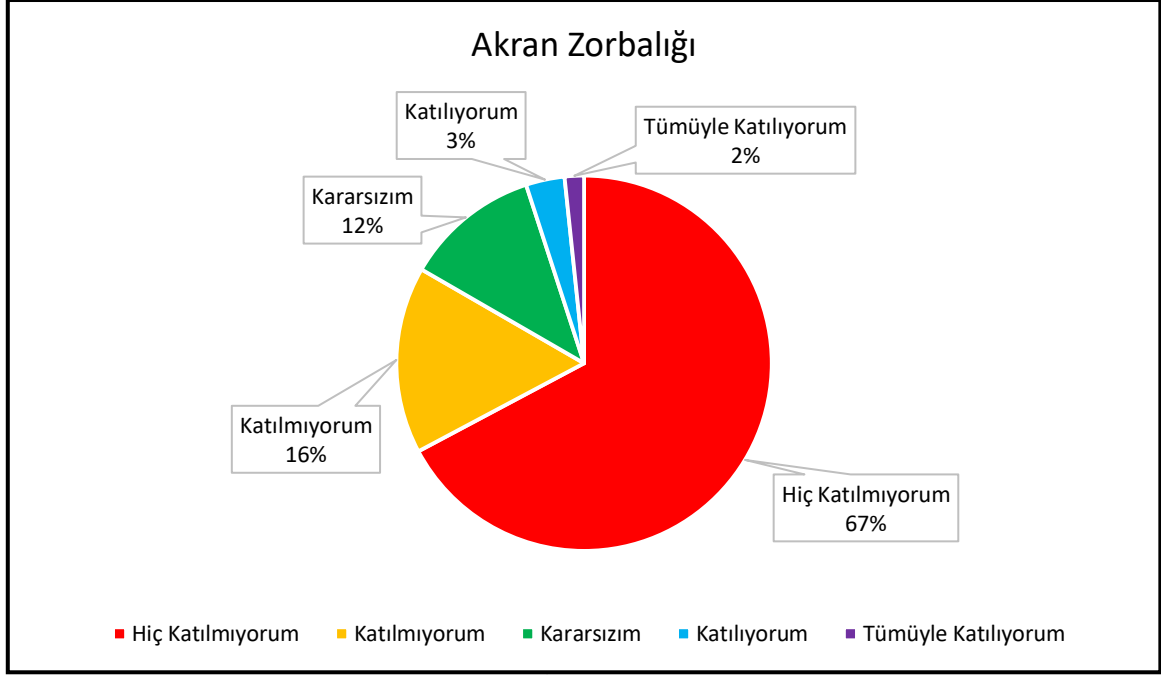
“Müzik dinlemeyi severim.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Müzik dinlemeyi severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %5, katılmıyorum diyenlerin oranı %4, kararsızım diyenlerin oranı %5, katılıyorum diyenlerin oranı %35, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %51’dir.

Şekil 3.5

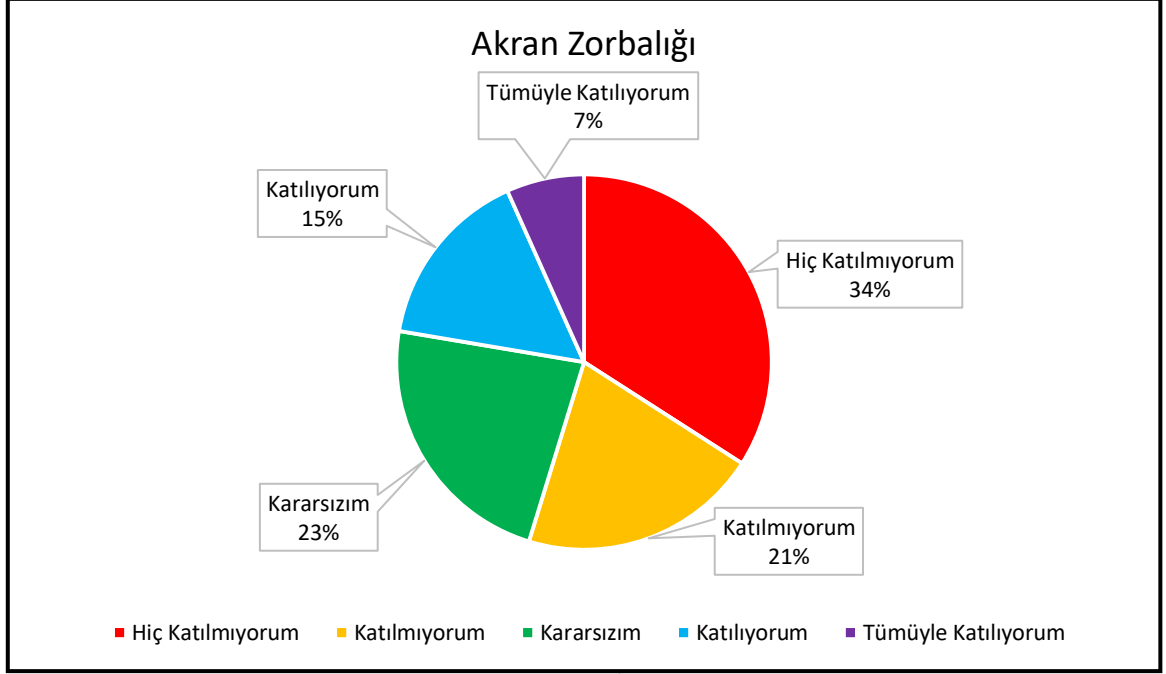
“Ben diğer çocuklara yumruk atarım/vururum.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Müzik dinlemeyi severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %67, katılmıyorum diyenlerin oranı %16, kararsızım diyenlerin oranı %12, katılıyorum diyenlerin oranı %3, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %2’dir.

Şekil 3.6

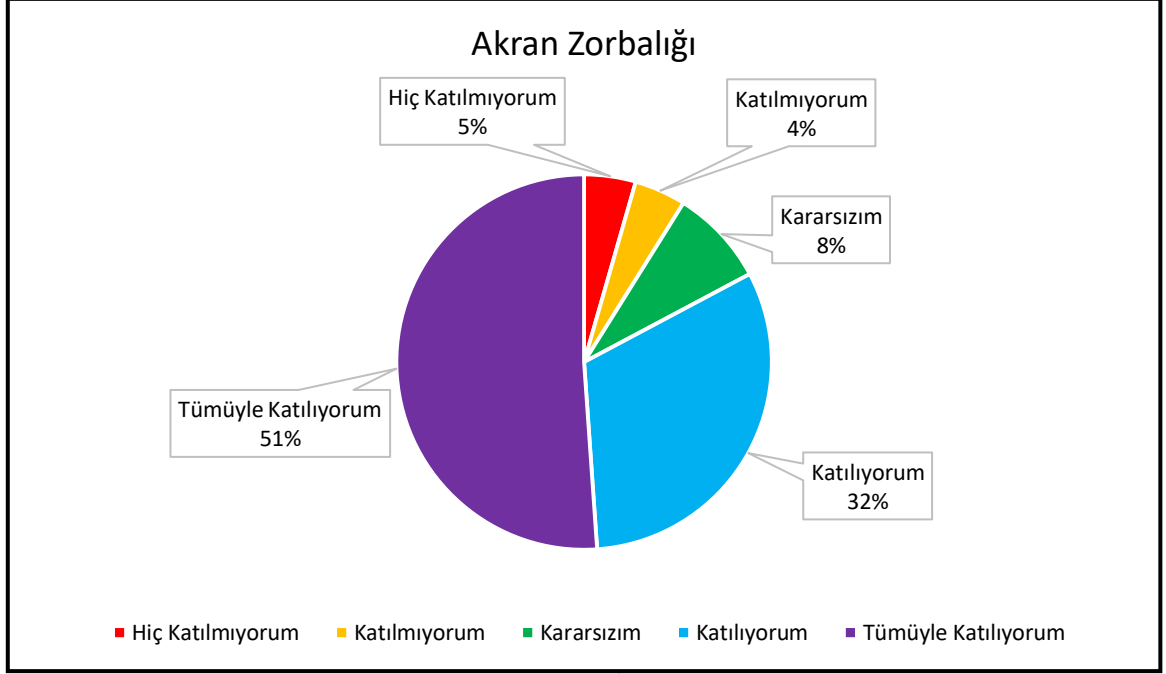
“Diğer çocuklar benim oyunumu bozar.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar benim oyunumu bozar.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %34, katılmıyorum diyenlerin oranı %21, kararsızım diyenlerin oranı %23, katılıyorum diyenlerin oranı %15, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %7’dir.

Şekil 3.7

“Film seyretmeyi severim.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

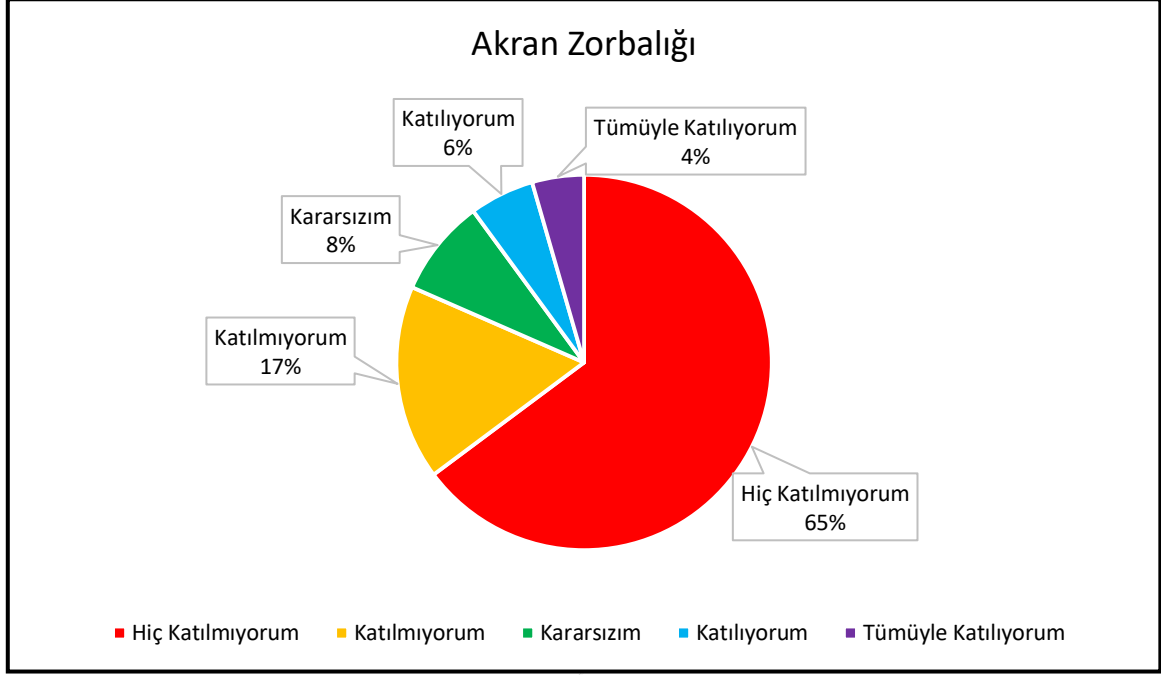

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Film seyretmeyi severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %5, katılmıyorum diyenlerin oranı %4, kararsızım diyenlerin oranı %8, katılıyorum diyenlerin oranı %32, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %51’dir.

Şekil 3.8

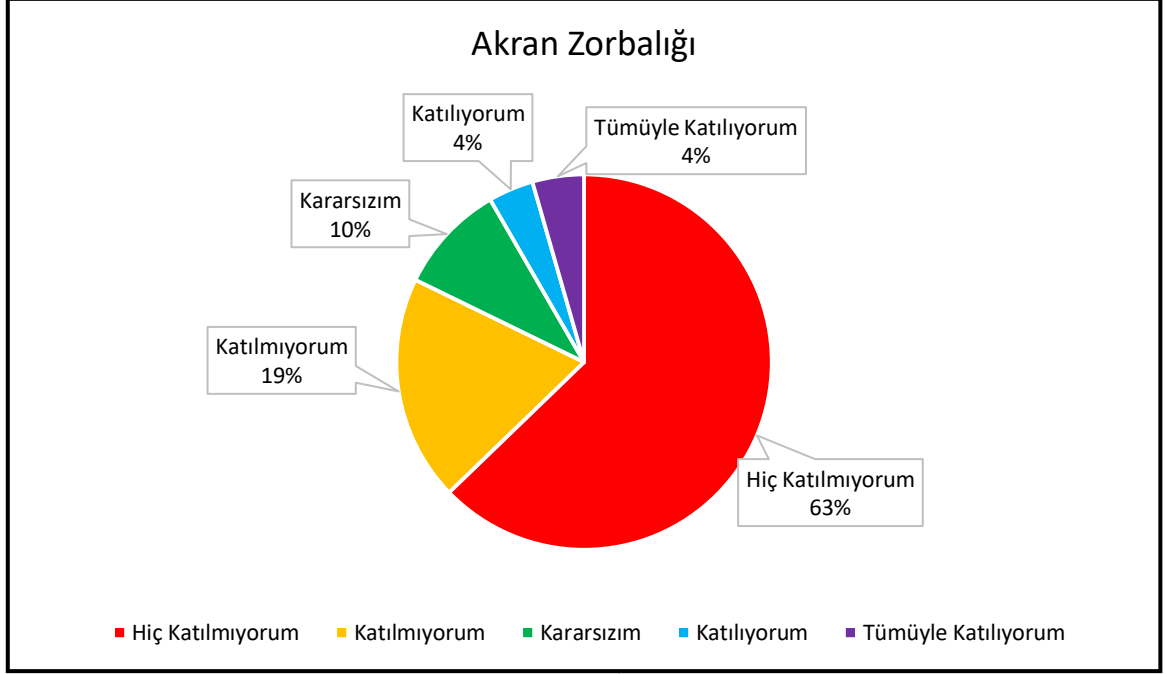
“Diğer çocuklar benim giysilerim ve/veya eşyalarımla alay eder.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar benim giysilerim ve/veya eşyalarımla alay eder.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %65, katılmıyorum diyenlerin oranı %17, kararsızım diyenlerin oranı %8, katılıyorum diyenlerin oranı %6, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %4’tür.

Şekil 3.9

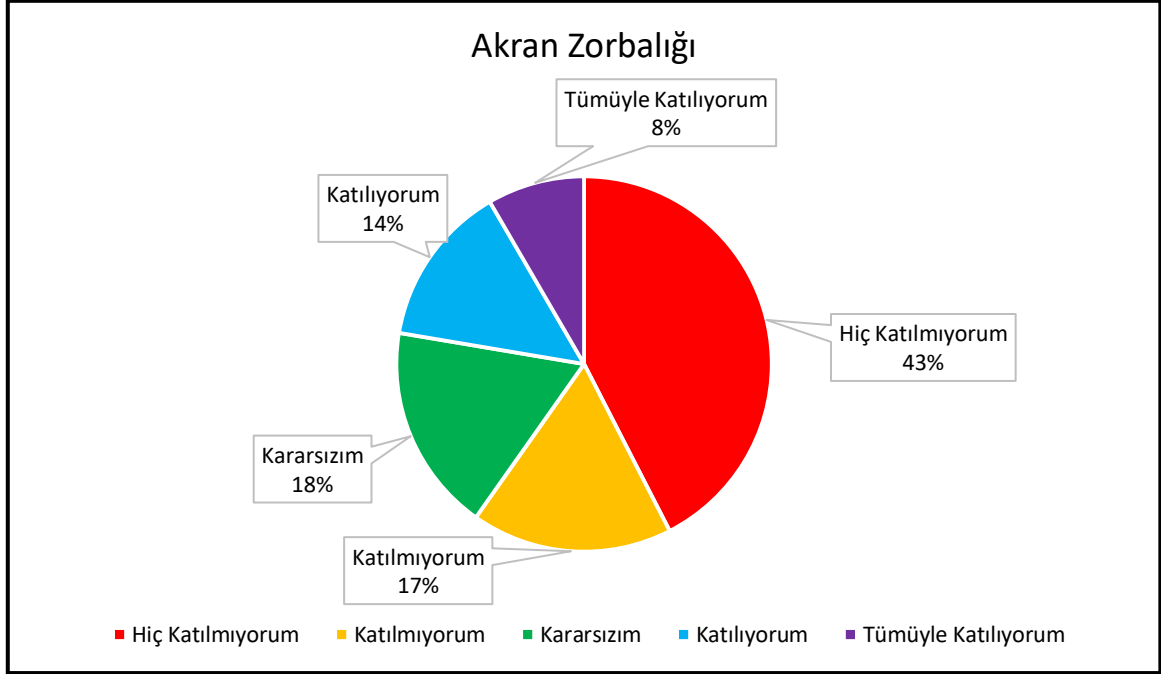
“Diğer çocuklar beni tehdit eder.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar beni tehdit eder.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %63, katılmıyorum diyenlerin oranı %19, kararsızım diyenlerin oranı %10, katılıyorum diyenlerin oranı %4, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %4’tür.

Şekil 3.10

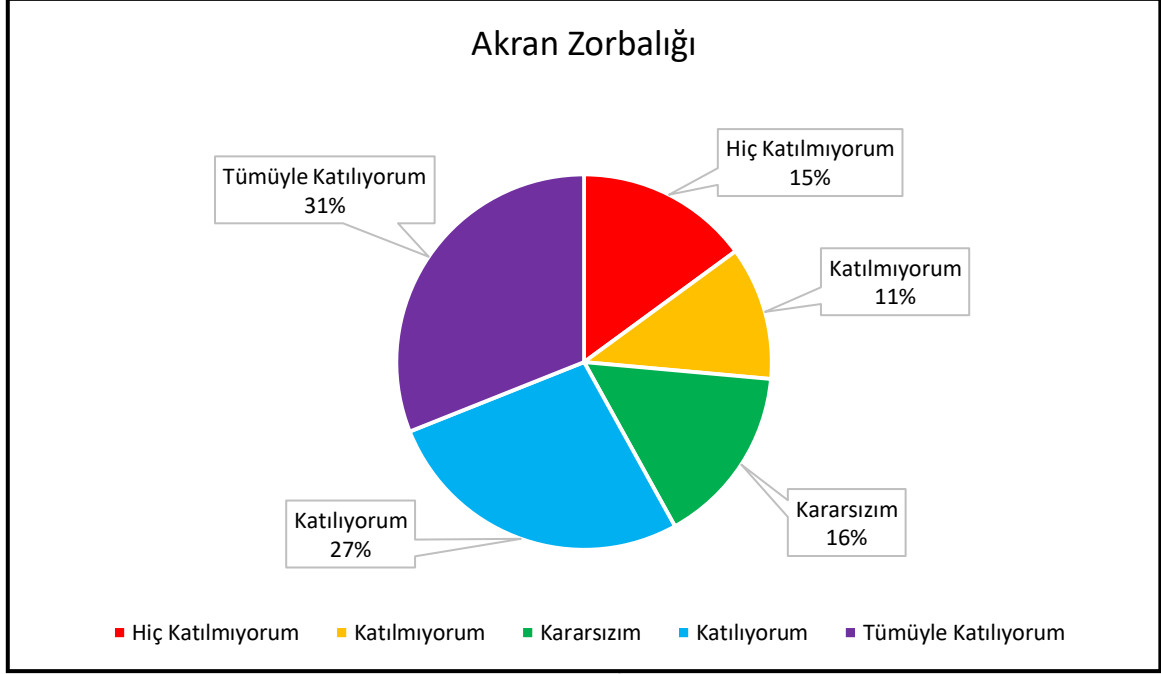
“Diğer çocuklar bana küfür eder.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar bana küfür eder.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %43, katılmıyorum diyenlerin oranı %17, kararsızım diyenlerin oranı %18, katılıyorum diyenlerin oranı %14, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %8’dir.

Şekil 3.11

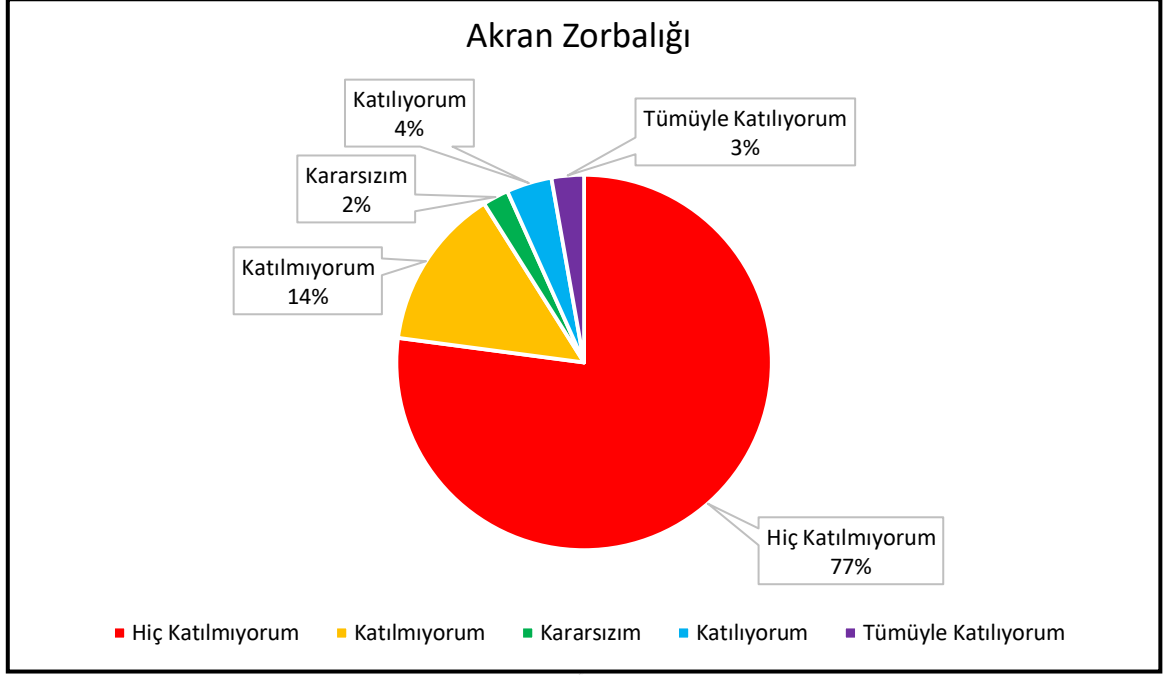
“Arkadaşlarıma espri yapmayı severim.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Arkadaşlarıma espri yapmayı severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %15, katılmıyorum diyenlerin oranı %11, kararsızım diyenlerin oranı %16, katılıyorum diyenlerin oranı %27, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %31’dir.

Şekil 3.12

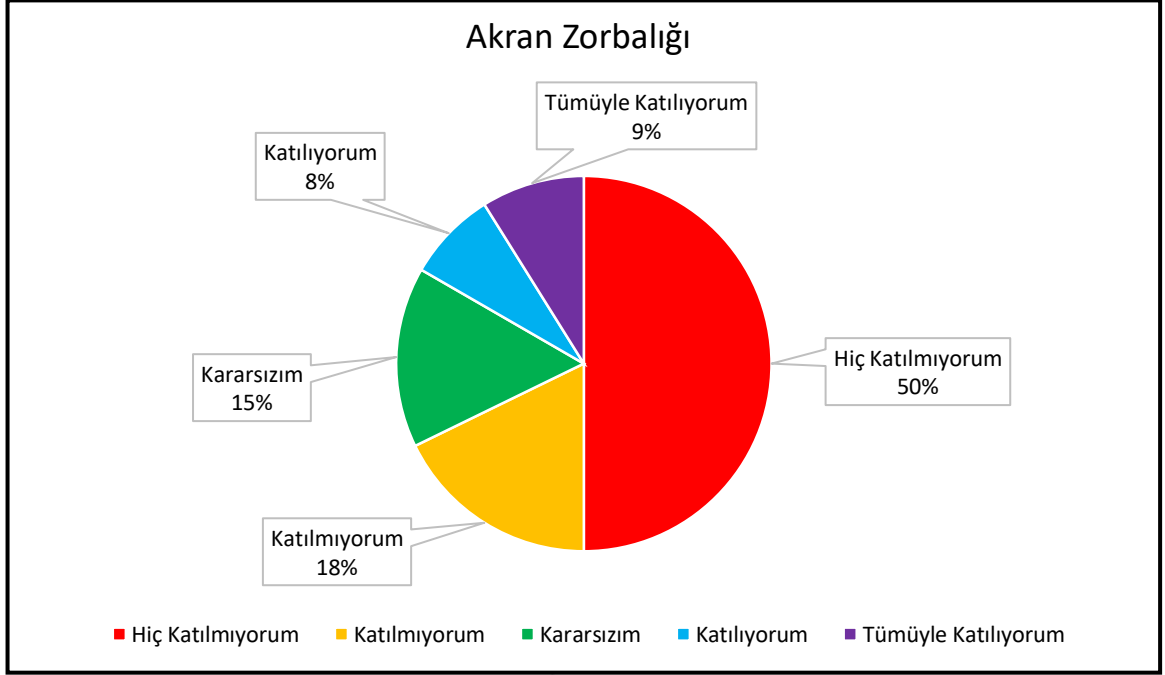
“Diğer çocukları istediklerimi yaptırmak için tehdit ederim.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocukları istediklerimi yaptırmak için tehdit ederim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %77, katılmıyorum diyenlerin oranı %14, kararsızım diyenlerin oranı %2, katılıyorum diyenlerin oranı %4, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %3’tür.

Şekil 3.13

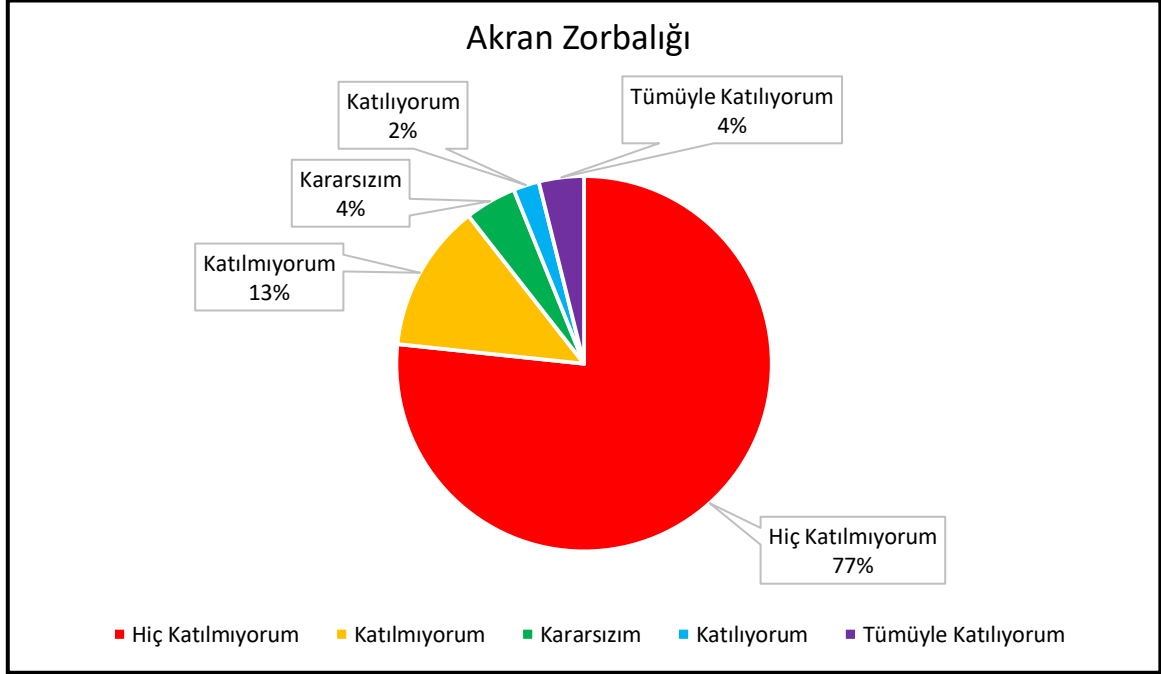
“Diğer çocuklar beni oynadıkları oyuna katmazlar.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar beni oynadıkları oyuna katmazlar.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %50, katılmıyorum diyenlerin oranı %18, kararsızım diyenlerin oranı %15, katılıyorum diyenlerin oranı %8, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %9’dur.

Şekil 3.14

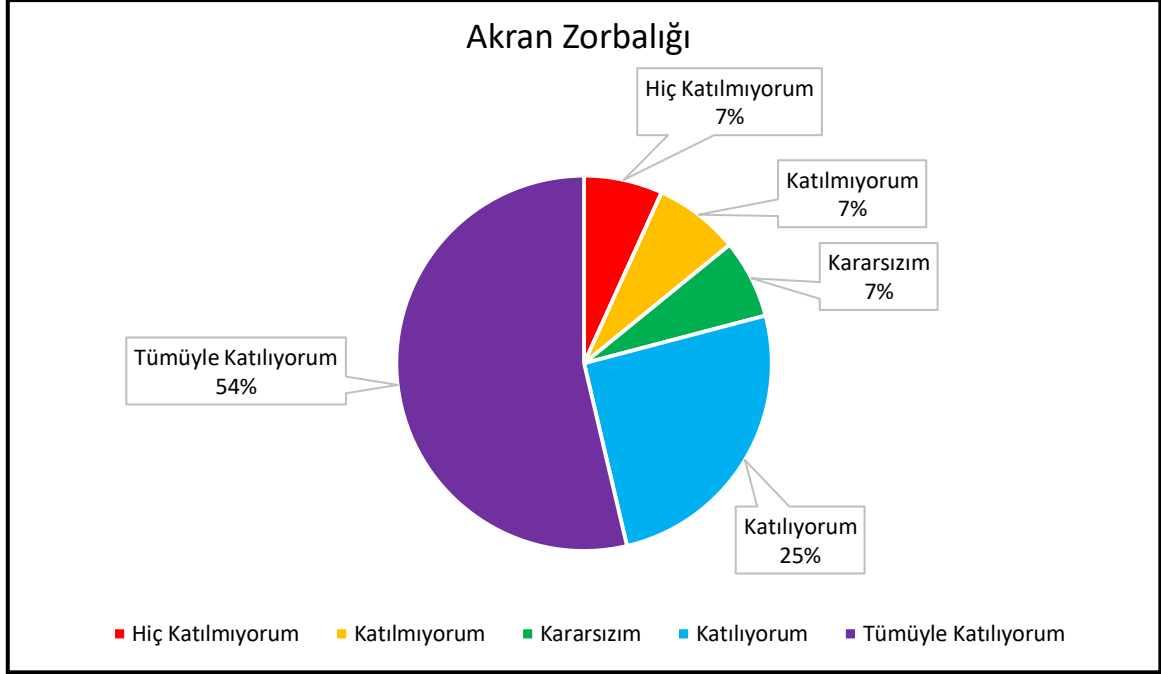
“Diğer çocuklara küfür ederim.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklara küfür ederim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %77, katılmıyorum diyenlerin oranı %13, kararsızım diyenlerin oranı %4, katılıyorum diyenlerin oranı %2, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %4’tür.

Şekil 3.15

“Sınıf aktivitelerine katılmayı severim.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

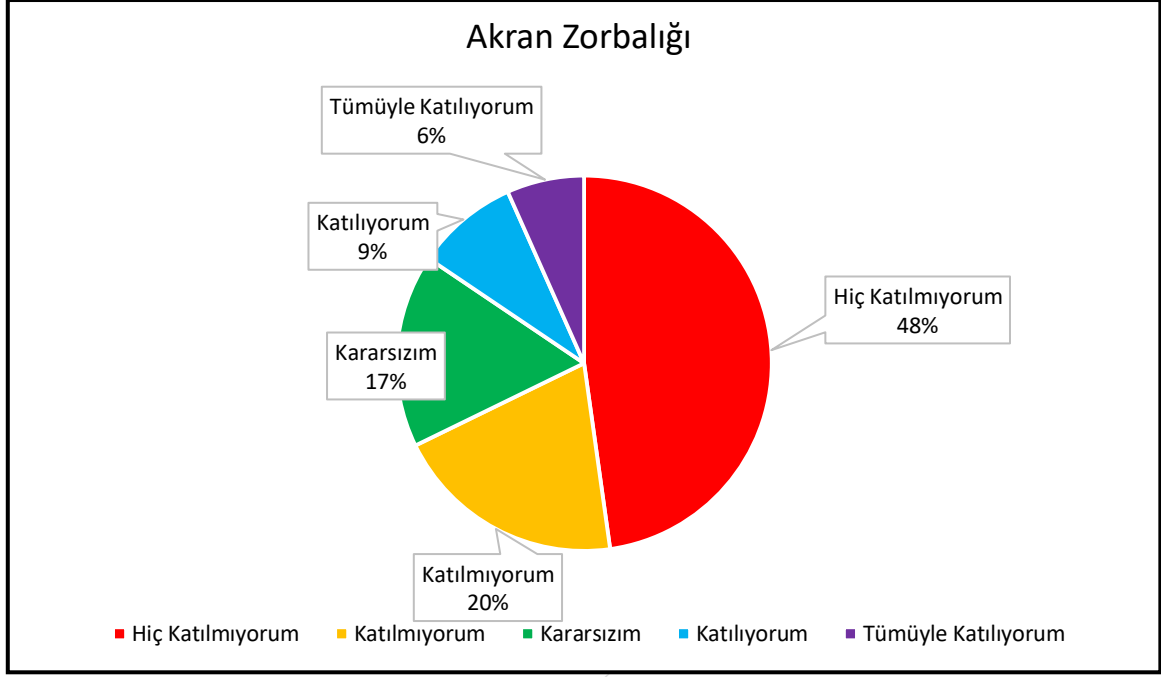

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Sınıf aktivitelerine katılmayı severim.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %7, katılmıyorum diyenlerin oranı %7, kararsızım diyenlerin oranı %7, katılıyorum diyenlerin oranı %25, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %54’tür.

Şekil 3.16

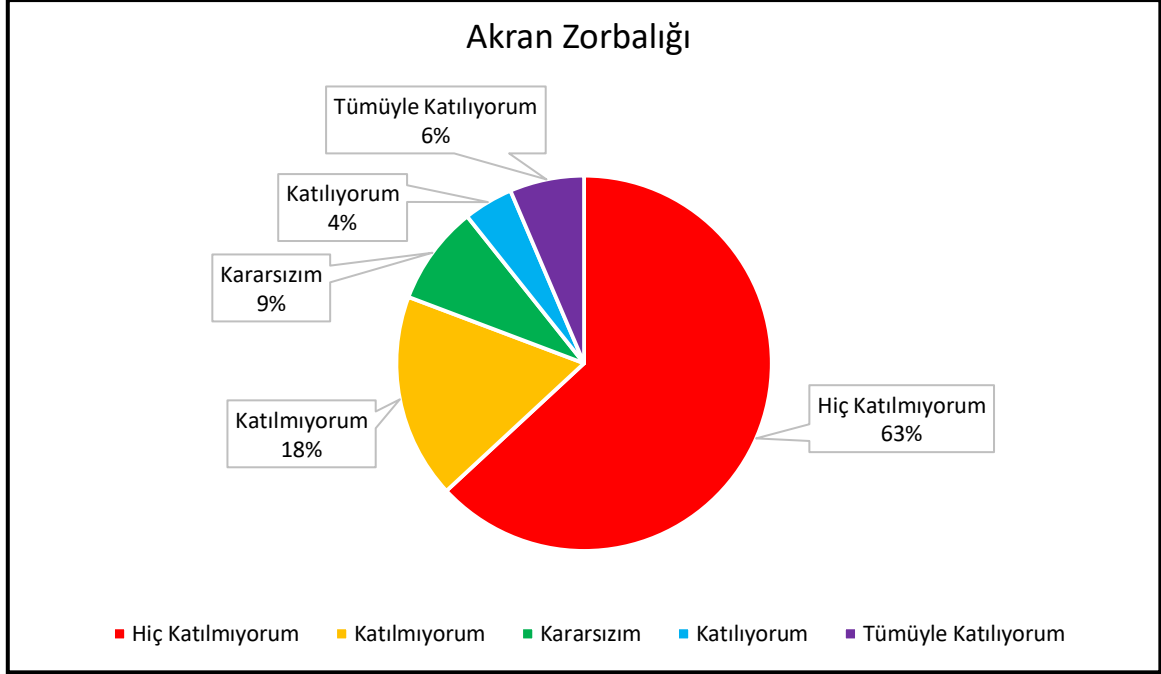
“Diğer çocuklar beni iter/çelme takar.” ifadesine verilen cevapların yüzdelik dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklar beni iter/çelme takar.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %48, katılmıyorum diyenlerin oranı %20, kararsızım diyenlerin oranı %17, katılıyorum diyenlerin oranı %9, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %6’dır.

Şekil 3.17

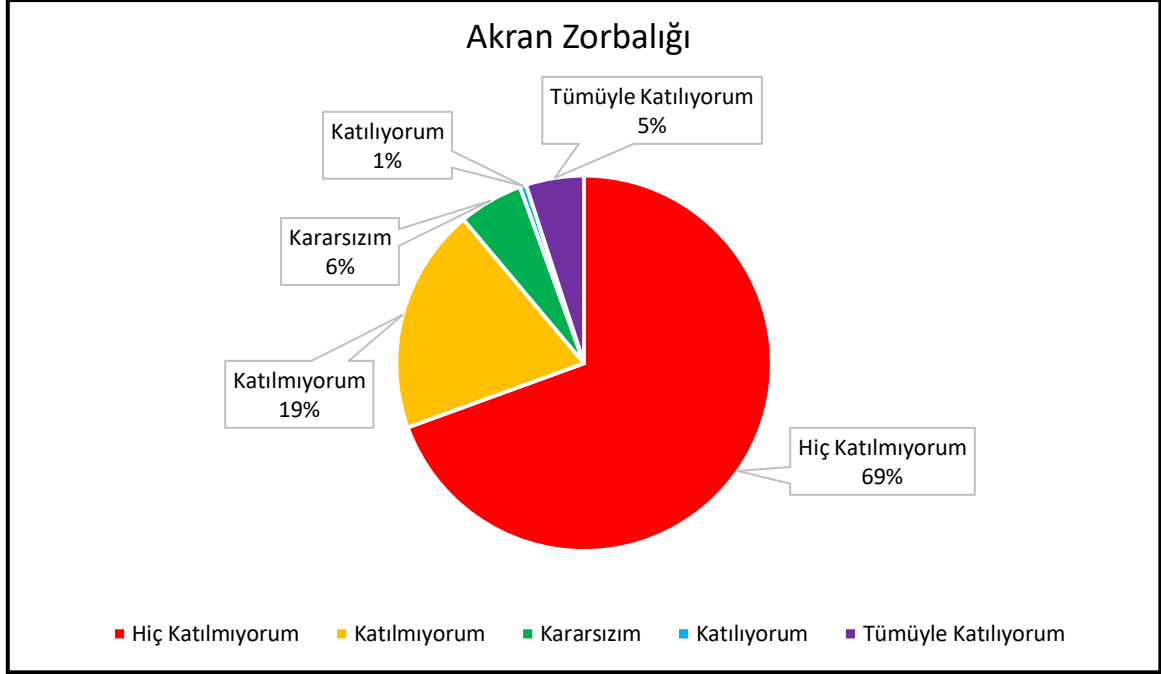
“Kavga çıkarırım.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Kavga çıkarırım.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %63, katılmıyorum diyenlerin oranı %18, kararsızım diyenlerin oranı %9, katılıyorum diyenlerin oranı %4, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %6’dır.

Şekil 3.18

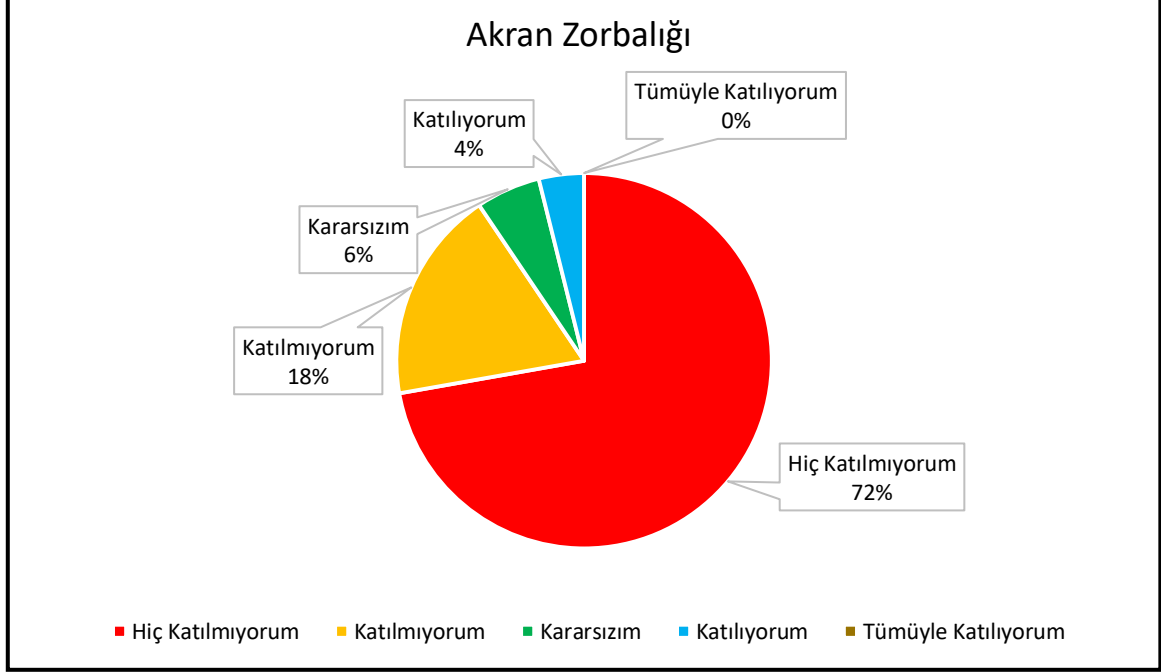
“Diğer çocuklara kötü adlar takarım.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocuklara kötü adlar takarım.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %69, katılmıyorum diyenlerin oranı %19, kararsızım diyenlerin oranı %6, katılıyorum diyenlerin oranı %1, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %5’dir.

Şekil 3.19

“Diğer çocukları iterim/çelme takarım.” ifadesine verilen cevapların yüzdeler dağılımı

Araştırmaya katılan 6. Sınıf öğrencilerinden “Diğer çocukları iterim/çelme takarım.” maddesine hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %72, katılmıyorum diyenlerin oranı %18, kararsızım diyenlerin oranı %6, katılıyorum diyenlerin oranı %4, tümüyle katılıyorum diyenlerin oranı %0’dır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonunda bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuç ve yorumlara yer verilmiştir.

- 1) Akran zorbalığı ölçeğinin fiziksel zorbalığa maruz kalan öğrencilerle ilgili olan 1. maddesinde “Diğer çocuklar bana yumruk atar/vurur.” 6. maddesinde “Diğer çocuklar benim oyunumu bozar.” ve 16. maddesinde “Diğer çocuklar beni iter/çelme takar.” ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %68’dir.
  - a) 1.maddede hiç katılmıyorum ile katılmıyorum seçeneklerinin işaretlenme oranı 6. ve 16. maddelere göre belirgin şekilde yüksekken 6. ve 16. maddelerde kararsızım diyen öğrencilerin oranı 1. maddeye göre yüksektir. Bu farklılığın ortaya çıkmasında öğrencilerin oyunlarda arkadaşlarının kendilerine yaptığı şakalar konusunda kararsız kalmaları önemli bir etken olabilir.(Yapılan şakaları vs. zorbalık olarak görenler ile görmeyenler olabileceği düşünülmektedir.)
  - b) 1, 6 ve 16. maddeler birlikte incelendiğinde ve karşılaştırıldığında fiziksel zorbalığa hiç uğramadığını ifade eden öğrencilerin oranı %68, kararsız öğrencilerin oranı %16,6, fiziksel zorbalığa maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin oranı ise 15,3’tür.
- 2) Akran zorbalığı ölçeğinin sözel zorbalığa maruz kalan öğrencilerle ilgili olan 3. maddesinde “Diğer çocuklar bana kızar/öfkelenir.” 8. maddesinde “Diğer çocuklar benim giysilerim ve/veya eşyalarımın alay eder.” 9. maddesinde “Diğer çocuklar beni tehdit eder.” ve 10. maddesinde “Diğer çocuklar bana küfür eder.” ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %71’dir. 9. ve 10. maddede hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyenlerin oranının ortalaması %82 ile belirgin şekilde yüksekken 3. ile 10. maddelerde bu oranın ortalaması %60’tır. 3. ve 10. maddelerde kararsızım seçeneğini işaretleyen öğrencilerin ortalaması %19’dur.

- a) İki madde grubu arasında belirgin bir farklılığın ortaya çıkmasında öğrencilerin ikili ilişkilerde yaşanan kızgınlık durumlarını, öfke patlamalarını; karşılıklı söylemlerde edilen küfür, hakaret vb. zorbalık olarak görüp görmeme konusunda kararsızlık yaşadıkları ya da yaşadıkları durumların zorbalık olup olmadığını bilmedikleri düşünülmektedir.
- b) 3,8,9 ve 10. maddeler birlikte incelendiğinde sözel zorbalığa hiç uğramadığını ifade eden öğrencilerin oranı %71, kararsız öğrencilerin oranı %14, sözel zorbalığa maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin oranı ise 12,5'tir.
- 3) Akran zorbalığı ölçeğinin ilişkisel/sosyal zorbalığa maruz kalan öğrencilerle ilgili olan 13. maddesinde "Diğer çocuklar beni oynadıkları oyuna katmazlar." ifadesinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranı %68, kararsızım diyen öğrencilerin oranı %15, katılıyorum ile tümüyle katılıyorum diyen öğrencilerin oranı ise %17'dir.
- 4) Akran zorbalığı ölçeğinin fiziksel zorbalık yapan öğrencilerle ilgili olan 5. maddesinde "Ben diğer çocuklara yumruk atarım/vururum.", 17. maddesinde "Kavga çıkarırım." ve 19. maddesinde "Diğer çocukları iterim/çelme takarım." ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %84,6'dır. Kararsızım diyenlerin oranının ortalaması %9'dur. Katılıyorum ile tümüyle katılıyorum diyenlerin oranının ortalaması %63'tür.
- a) Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde çoğunluğun fiziksel zorbalık içeren davranışlar sergileme konusunda farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Fiziksel zorbalık eyleminin öğrencilerin çoğunluğu tarafından başvurulan bir eylem olmadığı anlaşılmaktadır.

- 5) Akran zorbalığı ölçeğinin sözel zorbalık yapan öğrencilerle ilgili olan 12. maddesinde “Diğer çocukları istediklerimi yaptırmak için tehdit ederim.” 14. maddesinde “Diğer çocuklara küfür ederim.” ve 18. maddesinde “Diğer çocuklara kötü adlar takarım.” ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %89,6’dır. Kararsızım diyenlerin oranının ortalaması %4’tür. Katılıyorum ile tümüyle katılıyorum diyenlerin oranının ortalaması %6,3’tür.
- a) Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde fiziksel zorbalık içeren eylemlere karşı oluşan farkındalık düzeyinin sözel zorbalık içeren eylemlere karşı da aynı ölçüde olduğu hatta daha fazla bir oranda olduğu görülmektedir.
- b) Zorba öğrenci eylemleri ile ilgili olan fiziksel, sözel zorbalık eylemlerinin örneklerini içeren ilişkisel/sosyal zorbalık eylemi örneği bulunmayan ölçekte sorulara verilen cevaplara baktığımızda öğrencilerin; zorbanın kim olduğu, zorbalığın ne olduğu, zorbaca davranışların neler olduğu, zorbaca davranışların sonuçlarının neler olabileceği konularında farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu düşünülebilir.
- 6) Akran zorbalığı ölçeğinde nötr diye ifade edebileceğimiz ve öğrencilerin sosyal, kültürel, eğitsel faaliyetler konusunda ilgi alanlarının çeşitliliğini tanıma amaçlı sorulara maddelere baktığımızda 2. maddede “Şarkı söylemeyi severim.”, 11. maddede “Arkadaşlarıma espri yapmayı severim.” ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %25’tir. Kararsızım diyenlerin oranının ortalaması %17,5’tir. Katılıyorum ile tümüyle katılıyorum diyenlerin oranının ortalaması %57,5’tir. Yine öğrencilerin sosyal, kültürel, eğitsel faaliyetler konusunda ilgi alanlarının çeşitliliğini tanıma amaçlı sorulara 4. maddede “Müzik dinlemeyi severim.”, 7. maddede “Film seyretmeyi severim.” ve 15. maddede “Sınıf aktivitelerine katılmayı severim.” ifadelerine verilen cevaplar sırası ile incelendiğinde hiç katılmıyorum seçeneği ile katılmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranının ortalaması %7’dir. Kararsızım diyenlerin oranının ortalaması %6,6’dır. Katılıyorum ile tümüyle katılıyorum diyenlerin oranının ortalaması %82,6’dır.
- a) İlgi alanlarını maddelere verilen cevaplara göre ikiye ayırdığımızda 2. ve 11. maddelere verilen cevaplar; 4,7 ve 15. maddelere verilen cevaplara göre anlamlı bir farklılık

oluşturmaktadır. 2. ve 11. maddelere baktığımızda öğrencilerin faaliyetlerin içerisinde bulunup performans gerektirebilecek durumlardan tamamı ile hoşlanmadıkları bunun yerine bu faaliyetlere eğlence amaçlı katılıp başkalarının performansını izleyerek ya da dinleyerek eğlenmek istedikleri anlaşılmaktadır.

- 7) Genel anlamda sonuçlara baktığımızda öğrencilerden %69,5'in zorbalığa maruz kalmadığını, %15,1'in zorbalığa uğrayıp uğramadığı konusunda kararsız kaldığını, %16,6'nın zorbalığa uğradığını görebiliriz.
- 8) Genel anlamda sonuçlara baktığımızda öğrencilerden %87,1'in zorbalık yapmadığı veya zorbalık içeren davranışlara başvurmadığı, %6,5'in yaptığı davranışın zorbalık olup olmadığı konusunda kararsız kaldığı, %6,3'ün zorbalık yaptığı veya zorbalık içeren davranışlara başvurduğunu görebiliriz.
- 9) Genel anlamda sonuçlara baktığımızda araştırmamıza katılan 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin akran zorbalığını tanıma, zorbanın veya mağdurun kim veya kimler olduğunu bilme, zorbaca davranışların neler olduğunu bilme gibi akran zorbalığını ilgilendiren başlıklarda bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

BÖLÜM V

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayanılarak önerilere yer verilmiştir.

- 1) Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin akran zorbalığını tanıma konusunda farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Farkındalık düzeyi düşük olan öğrenci ya da öğrenci gruplarına yönelik “Zorba kimdir, zorbalık nedir, zorbaca davranışlar nelerdir, zorbalık sonucunda ortaya çıkabilecek sonuçlar nelerdir?” Bu ve benzeri başlıklarda farkındalık eğitimleri verilebilir.
- 2) Akran zorbalığına uğrayan ya da akran zorbalığına uğrama riski olan(dezavantajlı gruplar) öğrenci ya da öğrenci gruplarının zorbalıkla baş etme ve hayır diyebilme becerileri konusunda bilgilendirilmesi amacıyla eğitimler verilebilir.
- 3) Akran zorbalığına uğrayan ya da akran zorbalığına uğrama riski olan öğrenci ya da öğrenci gruplarının özgüven gelişimlerinin, benlik saygılarının ve atılganlık (güvengelik) becerilerinin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılabilir.
- 4) Zorbalığın ortaya çıkmasında, sıklığının artmasında ya da tersi yönde sıklığının azalmasında etkili hayır diyebilme becerilerinin önemi göz ardı edilmemelidir. Öğrencilerde etkili hayır diyebilme becerilerinin gelişiminin desteklenmesi amacıyla öğrenci velilerine yönelik eğitimler verilebilir.
- 5) Okullarda psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler tarafından akran zorbalığı ile baş etme becerileri konusunda içerikler hazırlanabilir. Hazırlanan içerikler sınıf panoları, okul panoları gibi uygun ortamlarda öğrenciler ile paylaşılabilir.
- 6) Okullarda psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler tarafından akran zorbalığı ile baş etme becerileri konusunda öğretmenlere konsültasyon (müşavirlik) hizmeti verilebilir.
- 7) Zorbalık yapan veya zorbalığa maruz kalan öğrenci ya da öğrenci grupları birlikte düşünülerek hareket edilmelidir. Okul psikolojik danışmanları/rehber öğretmenleri

okullarda oluşturulabilecek psikoeğitim grupları ile akran zorbalığına karşı her iki grubun üyelerini de güçlendirici psikoeğitim çalışmaları yapabilir.

- 8) Okullarda zorbalık ile baş edebilme amacıyla akran desteğinden faydalanılabilir. Bu kapsamda “akran arabuluculuğu, akran danışmanlığı” gibi akran desteği programları uygulanmalıdır. Bu programlar sayesinde öğrenciler arasında yaşanabilecek sorunlara hızlı çözümler bulunabilir.
- 9) Psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni olmayan okulların öğrencilerine yönelik ilgili okulların sorumluluk bölgesindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından akran zorbalığı konusunda farkındalık çalışmaları yapılabilir.
- 10) Zorbalık yapan ya da zorbalığa maruz kalan öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi akran zorbalığı ile baş etme becerilerini önemli ölçüde etkileyebilir. Sosyal becerilerin gelişimi ise spor, sanat ve kültür faaliyetlerinin artırılması ile pekiştirilebilir. Örneđin zorbalık yapan bir öğrencinin sorunlu davranışlardan uzaklaşabilmesi için sportif faaliyetlere yönlendirilmesi, bu faaliyetlere devam etmesi konusunda desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

Kutlu, F. ve Aydın, G. (2010). Akran zorbalığı ölçek geliştirme ön çalışması: Kendini bildirim formu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 1-12.

EKLER

EK-1. Akran zorbalığı ölçeği

AKRAN ZORBALIĞI ÖLÇEĞİ

	<i>Hiç Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kararsızım</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Tümüyle Katılıyorum</i>
1- Diğer çocuklar bana yumruk atar/vurur.	1	2	3	4	5
2- Şarkı söylemeyi severim.	1	2	3	4	5
3- Diğer çocuklar bana kızar/öfkelenir.	1	2	3	4	5
4- Müzik dinlemeyi severim.	1	2	3	4	5
5- Ben diğer çocuklara yumruk atarım/vururum.	1	2	3	4	5
6- Diğer çocuklar benim oyunumu bozar.	1	2	3	4	5
7- Film seyretmeyi severim.	1	2	3	4	5
8- Diğer çocuklar benim giysilerim ve/veya eşyalarımın alay eder.	1	2	3	4	5
9- Diğer çocuklar beni tehdit eder.	1	2	3	4	5
10- Diğer çocuklar bana küfür eder.	1	2	3	4	5
11- Arkadaşıma espri yapmayı severim.	1	2	3	4	5
12- Diğer çocukları istediklerimi yaptırmak için tehdit ederim.	1	2	3	4	5
13- Diğer çocuklar beni oynadıkları oyuna katmazlar.	1	2	3	4	5
14- Diğer çocuklara küfür ederim.	1	2	3	4	5
15- Sınıf aktivitelerine katılmayı severim.	1	2	3	4	5
16- Diğer çocuklar beni iter/çelme takar.	1	2	3	4	5
17. Kavga çıkarırım.	1	2	3	4	5
18- Diğer çocuklara kötü adlar takarım.	1	2	3	4	5
19- Diğer çocukları iterim/çelme takarım.	1	2	3	4	5